



Języki obce w nauczaniu wczesnoszkolnym – szanse i wyzwania

Anna Żądło-Sobiepańska

Czytając najnowsze opracowania badawcze dotyczące nauczania języków obcych, w tym języka francuskiego, nietrudno zauważyć, że tradycyjny sposób nauczania nie daje pełnej możliwości osiągnięcia kompetencji komunikacyjnej. Daje ją natomiast dobrze już osadzona w polskiej szkole praca metodą projektów.



Metoda ta, przy stosowaniu której odchodzi się od nauczania przedmiotowego i systemu klasowo-lekcyjnego, wykorzystuje najrozmaitsze formy pracy grupowej, jest szeroko stosowana w klasie językowej. Co więcej, nie trzeba jej specjalnie dostosowywać do potrzeb nauczania wczesnoszkolnego. Biorąc pod uwagę psychologię rozwoju dziecka i autonomiczny sposób uczenia się, metoda projektu dobrze służy poznaniu kultury kraju języka docelowego. Dzieci rozwijają się w bardzo indywidualnym tempie. Bywa tak, że z racji zróżnicowanego poziomu zaawansowania i możliwości percepcyjnych część dzieci nie nadąża, a część wyprzedza koleżanki i kolegów z klasy. Nowoczesna lekcja języka obcego wspiera indywidualizm, samodzielność oraz odpowiedzialność uczniów. Wprowadza zasady wiedzy metakognitywnej, to znaczy podczas prac projektowych kształci strategię uczenia się, które uczeń nabywa, rozwiązując problemy. W pracy metodą projektów treści kształcenia zawsze dostosowane są do umiejętności dziecka.

Pomimo dużej swobody zarówno w podejmowaniu decyzji, jak i kierunku wykonywania zadań, praca tą metodą ma swoje charakterystyczne etapy: zainicjowanie projektu, dyskusowanie nad propozycjami, opracowanie planu, realizacja, zakończenie i prezentacja projektu oraz ewaluacja – różna od tradycyjnej, szkolnej oceny. Kolejne etapy chciałabym zaprezentować na podstawie dwóch projektów przeprowadzonych przeze mnie z uczniami ze Szkoły Podstawowej nr 1 w Łodzi.

Jak pracować metodą projektu?

Pierwsza z realizowanych inicjatyw nosi tytuł *Carnet du voyageur (Dziennik podróży)*. Była projektem interdyscyplinarnym, międzynarodowym, realizowanym w partnerstwie ze szkołą francuską z Grasse.

Pomysł projektu oparty jest na książce napisanej przez Jeffa Browna zatytułowanej *Flat Stanley*. Opisuje on historię chłopca, na którego spadła półka z książkami, przygniatając go i od tamtej pory spłaszczony podróżuje zamknięty w kopercie, odwiedzając dzieci na całym świecie. W wielu krajach, głównie anglosaskich, dzieci rysują postać chłopca lub dziewczynki, piszą list powitalny i wysyłają go do swoich rówieśników, prosząc o wypełnienie dziennika podróży. Chcą się poznać i zobaczyć oczami wysłanego bohatera świat dzieci z innych krajów, ich kulturę, tradycje i zwyczaje.

Nowoczesna lekcja języka obcego wspiera indywidualizm, samodzielność oraz odpowiedzialność uczniów. Wprowadza zasady wiedzy metakognitywnej.

Powstała również wersja francuska tej książki, zatytułowana *Clément Aplati*. Projekt nie jest trudny do zrealizowania. Jest dostosowany do poziomu dzieci, bowiem to one decydują, co opisać w dzienniku, jak przedstawiają swój kraj, rodzinę i szkołę. To czego jeszcze nie umieją opisać w języku kraju, z którego otrzymały list, przedstawiają w inny sposób, poprzez zdjęcie czy rysunek.

Etapy realizacji projektu

Po otrzymaniu listu i przeczytaniu go w klasie zrozumieliśmy, że gościmy wyjątkową postać. Była to *Splaszczona Eliza* narysowana przez naszych kolegów z Francji.

Szybko przeszliśmy do pierwszej fazy projektu, w której ustaliliśmy cele strategiczne i operacyjne. Zawarliśmy także kontrakt, który został podpisany przez każdego ucznia w klasie.

Cele główne projektu:

- rozwijanie w uczniach świadomości interkulturowej oraz kształtowanie otwartości i ciekawości wobec innych kultur;
- zwiększenie zasobu słownictwa;
- podniesienie poziomu kompetencji językowych: mówienia, słuchania, pisanie i czytania;
- wykształcenie umiejętności uzyskiwania i przekazywania informacji;
- rozwijanie umiejętności pracy w grupie;
- umacnianie w uczniach motywacji do nauki języka francuskiego;
- korzystanie z posiadanej wiedzy w sposób twórczy.

Przygotowaliśmy listę zagadnień do opracowania. Zagadnienia te korespondowały z rubrykami do wypełnienia w dzienniku podróży *Splaszczonej Elizy*. Następnie podzieliliśmy się na pięć grup, z których każda była odpowiedzialna za inną część przygotowania informacji:

- mój dzień w szkole;
- potrawy typowe dla naszego regionu/Polski;
- zwierzęta/rośliny naszego regionu/Polski;
- zabytki naszego miasta;
- pejzaż, miejsca szczególne w naszym regionie.

Zadania grup, przygotowywanie informacji przełożyły się na cele operacyjne, które odnosiły się do językowych, społecznych i komunikacyjnych treści.

Uczeń potrafi w języku francuskim:

- przedstawić siebie, swoją klasę, szkołę;
- nazywać zabytki Łodzi;
- zaprezentować interesujące miejsca Łodzi;
- nazywać rośliny i zwierzęta;
- wymienić kilka potraw regionalnych;
- wyszukiwać i przekazywać informacje.

Realizacja projektu

Projekt był realizowany na lekcjach języka francuskiego i okazał się strzałem w dziesiątkę, ponieważ to, czego się nauczyliśmy, mogliśmy zapisać w dzienniku podróży, to czego nie umieliśmy, bądź okazało się dla nas za trudne, mogliśmy przepisać z informatorów, przewodników czy książek. Rysowaliśmy i wklejaliśmy zdjęcia. Każdy znalazł dla siebie zadanie na miarę swoich możliwości. W rezultacie projekt rozrósł się, powstało kilka dzienników podróży. Do wysłania wybraliśmy najbardziej reprezentatywny, dołączyliśmy także nasz wielki list powitalny, zdjęcia klasowe, a nawet zdjęcia rodzinne z oddzielnymi listami od każdego z nas.

Prezentacja rezultatów działań projektowych nie odbyła się niestety w Polsce. Jej właściwe zakończenie miało miejsce we Francji, ale w podziękowaniu za naszą pracę otrzymaliśmy zdjęcia francuskiego *Clément Aplati* odwiedzającego różne zabytki Paryża.

Ewaluacja projektu pozwoliła dostrzec zalety jego realizacji oraz pewne niedociągnięcia. Zauważyliśmy postęp związany z doskonaleniem słownictwa oraz lepszą znajomość naszego miasta. Motywacja uczniów bardzo wzrosła: z jednej strony byli oni dumni ze swojej pracy, z drugiej zaś – chcieli kontynuować projekt. Przekonali się, że umiejętność posługiwania się językiem francuskim można wykorzystać w realnej sytuacji komunikacyjnej.



Drugi z realizowanych przez nas projektów to *Śniadanie francuskie*. Jest on klasycznym przykładem na spontaniczne zainicjowanie projektu. Podczas lekcji języka francuskiego uczniowie klasy piątej poznawali: słownictwo związane z jedzeniem, użycie *l'article partitif*, zwyczaje dotyczące spożywania posiłków we Francji, w tym francuskiego śniadania. Praca z rysunkiem nie wystarczyła. Dzieci zapragnęły poznać smak potraw, o których była mowa. Zaplanowaliśmy więc zorganizowanie wspólnej degustacji dań. Uczniowie zaangażowali się także w przygotowanie prezentacji dotyczących przyrządzonych smakołyków. *Śniadanie francuskie* wzbudziło bardzo duże emocje i postanowiliśmy realizować ten projekt jako zadanie konkursowe w ramach *Dni Frankofońskich*, które są co roku organizowane w naszej szkole.

Jak już wcześniej wspomniałam, faza planowania projektu została poprzedzona nauką słownictwa. Punktem wyjścia były cele językowe lekcji: poznanie i nazywanie produktów żywnościowych składających się na menu śniadania francuskiego. Wykonywaliśmy ćwiczenia interaktywne, oglądaliśmy zdjęcia i autentyczne francuskie opakowania spożywcze. Następnie w trakcie określania reguł, jakimi powinniśmy się wszyscy kierować, spisaliśmy regulamin konkursu:

1. Śniadanie jest prezentowane przez uczniów naszej szkoły.
2. Uczniowie przygotowują śniadanie indywidualnie lub w maksymalnie czteroosobowych grupach.

3. Wyznaczonego dnia każdy zespół przygotowuje swoje stanowisko degustacyjne.
4. Dania powinny być podpisane w języku francuskim.
5. Uczestnicy mogą się przebrać i zaaranżować stanowisko w oryginalny sposób.
6. Każdy zespół prezentuje swoje potrawy oraz częstuje gości, zachwalając je w języku francuskim.
7. Wszystkie produkty i elementy dekoracji są dostarczone przez uczestników projektu.
8. Jury konkursu składa się z trzech nauczycieli, którzy oceniają stanowiska, używając kart obserwacji wg ustalonych wcześniej kryteriów.
9. Zwycięzcy otrzymują nagrody.
10. Publiczność również przyznaje swoją nagrodę.

Cele projektu były już tylko przełożeniem konkursowych zadań.

Uczeń potrafi:

- przygotować śniadanie francuskie;
- wykorzystać nabytą wiedzę w praktyce;
- komunikować się w języku francuskim;
- brać udział w konkursie;
- tworzyć zespół, pracować w grupie i dzielić się pracą.

Realizacja projektu

Uczniowie rozpoczęli pracę w zespołach, przeglądali karty menu w Internecie, gromadzili słownictwo, tworząc tym samym minisłownik. Stosując metodę burzy mózgów, wyznaczyli w swoich zespołach kolejne zadania do wykonania. Składały się na nie:

- przygotowanie dekoracji stanowisk;
- stworzenie menu śniadania;
- wykonanie podpisów w języku francuskim;
- kupno bądź wykonanie serwowanych dań;
- zaproszenie kolegów i członków jury oraz całej społeczności szkolnej;
- przygotowania do wypowiedzi ustnej – powtarzanie dialogów, konstrukcji językowych.

Prezentacja stanowisk

Przygotowania do prezentacji stanowisk rozpoczęły się w naszej szkole 1 kwietnia 2011 r., o godzinie 12.00. Towarzyszył im francuski walczyk oraz nawoływania kelnerów zachęcających do degustacji. Każdy zespół po kolei prezentował przed członkami jury swoje stoisko, a następnie częstował zaproszonych gości przygotowanymi

przysmakami. Jury obradowało, często burzliwie. Obok ciekawych prezentacji, inspirowanych kulturą francuską, byli również oryginalnie przebrani uczniowie, śmieszne skecze czy śpiewanie francuskich piosenek – wszystko to budowało wyjątkową i wzniosłą atmosferę. Nagrodę publiczności przyznali uczniowie klasy szóstej, którzy rok wcześniej przygotowywali podobne śniadanie.

Monitorowanie i ewaluacja projektu

Obok wielu innych realizowanych przez naszą szkołę projektów *Śniadanie francuskie* przygotowujemy cyklicznie od 2006 r. Mając sześćoletnie doświadczenie, zarówno pod względem monitoringu, jak i ewaluacji, postanowiliśmy zaprezentować Państwu właśnie ten projekt. Przeprowadzana przez nas analiza ankiet i kart obserwacji ucznia podczas jego pracy w grupie pokazuje, że stopień przydatności i skuteczności podejmowanych działań zawsze jest oceniany przez uczniów i rodziców bardzo wysoko. Powyżej 98 proc. odpowiedzi na trzy poniższe pytania jest twierdzących, natomiast na pytanie ostatnie – 100 proc. odpowiedzi negatywnych.

Pytania monitoringu długotrwałego:

- Czy podejmowane działania prowadzą do zaplanowanego rezultatu?
 - Czy osiągnięte rezultaty prowadzą do osiągnięcia celów projektu?
 - Czy projekt przebiega zgodnie z założeniami?
 - Czy założenia tego działania wymagają przeformułowania?
- Karty ewaluacji pozwalają stwierdzić, że uczniowie bardzo lubią pracować metodą projektów i że jest to sposób, który najlepiej wspomaga naukę języka francuskiego, rozwijając wiarę uczniów we własne możliwości i umiejętności. ✕

Bardzo dziękuję pani dyrektor Mirosławie Marciniak za nieustające wsparcie i pełne zaangażowanie oraz Ambasadzie Francji w Polsce, która rokrocznie hojnie obdarowuje naszą szkołę.

Anna Żądło-Sobiepańska

Nauczycielka dyplomowana, romanistka i polonistka w Szkole Podstawowej nr 1 oraz w Publicznym Gimnazjum nr 1 w Łodzi, autorka licznych projektów, specjalistka i koordynatorka ds. pracy metodą projektów.